
Svenska Tecknares marknadsundersökning 2018:

**Om arvoden och avtalsvillkor
för Sveriges professionella
bildskapare**

Om undersökningen

Svenska Tecknare är en intresseorganisation som organiserar cirka 1400 illustratörer, grafiska formgivare, animatörer och serietecknare. Organisationen jobbar för bildskapares yrkesvillkor och möjlighet att verka långsiktigt på bild- och formmarknaden.

Under april 2018 skickades en webbenkät ut till medlemskåren inom Svenska Tecknare. Enkäten

bestod av frågor om yrkesvardagen, såsom ersättningsnivåer och förhandlingsmöjligheter. Syftet med undersökningen var att få större kunskap om medlemmarnas marknadsvillkor.

535 personer svarade på enkäten, vilket motsvarar runt 40 % av medlemskåren. Undersökningen genomfördes av Enkätfabriken.

Resultat:

Nästan bara frilansare

93 % av Svenska Tecknares medlemmar är egenföretagare och bedriver frilansverksamhet. Något som kan jämföras med samhället i stort, där runt 10 % av befolkningen har egen verksamhet (SOU: 2018:23 "Konstnär – oavsett villkor?").

Många av Svenska Tecknares medlemmar är "kombinatörer", det vill säga de bedriver både

frilansverksamhet och är anställda periodvis. 62 % av medlemskåren arbetar enbart som frilans.

Gällande yrkesområden svarar 55 % i enkäten att de är grafiska formgivare och 83 % att de arbetar som illustratörer. En minoritet, 10 %, är verksamma som animatörer.

Kommentar: Det faktum att nästan alla våra medlemmar arbetar som frilansare säger något om hur marknaden ser ut. Det ger en tydlig indikation på den osäkerhet det innebär att vara verksam inom bild och form, säger Sofia Jerneck förbundsledare Svenska Tecknare.

Kommentar: De medlemmar som jobbar med grafisk form var många fler än vad vi tidigare trott. Det skulle kunna bero på en anpassning till marknadsvillkoren där beställare vill att bild- och formskapare ska ha flera kompetenser, säger Sofia Jerneck förbundsdirektör Svenska Tecknare.

Seniora och etablerade

71 % svarar i enkätundersökningen att de har varit verksamma inom sitt yrke i 11 år eller längre. 40 % har jobbat som bildskapare i över 21 år. Det kan därmed konstateras att det är seniora och etablerade kreatörer som finns inom medlemskåren och som svarat på enkäten.

2 av 3 upplever stagnerade arvoden

45 % av kreatörerna svarar i enkäten att deras möjlighet att ta betalt inte har förbättrats de senaste 5–10 åren. 21 % upplever att deras möjligheter att ta betalt för sitt arbete och förhandla arvode har försämrats under samma tidsperiod.

Samtidigt som två av tre av bildskapare inte ser en förbättring eller till och med en försämring i deras möjligheter att ta betalt för sitt arbete har löneutvecklingen i samhället i stort ökat.

Sedan 2008 ökade lönerna i Sverige med 24,3 %, till 33 700 kr per månad, enligt Statistiska Centralbyrån. Utöver det har Konsumentprisindex gått upp med 10 % de senaste tio åren (SCB). Det innebär att även stillastående arvoden och ersättningar är en sänkning när det sätts i relation till den ekonomiska utvecklingen i resten av samhället.

Kommentar: Det här visar på de ekonomiska svårigheterna som många bildskapare upplever i sin yrkesvardag. Den högkonjunktur som råder i Sverige sedan flera år tillbaka har alltså inte slagit igenom i den här branschen, säger Sofia Jerneck förbundsdirektör Svenska Tecknare.

---

35 % ser dock en förbättring och svarar att deras möjlighet att ta betalt för sitt arbete har förbättrats de senaste 5–10 åren.

Bildskapares inkomst lägre än riksgenomsnittet

741 kronor exklusive moms i genomsnitt tjänar Sveriges professionella bildskapare i timmen. Detta när medlemmarna själva uppskattar marknadsbilden i enkätundersökningen. Det finns de som tjänar mer, upp till 2000 kronor i timmen. Men också de som tjänar så lite som 100 kronor i timmen: de får ett fast arvode för ett uppdrag där arbetsinsatsen visar sig vara oproportionerlig stor i relation till ersättningen.

De låga arvodena och frustrationen kring detta är något som framkommer i undersökningen där det fanns det möjlighet att skriva in frisvarsalternativ som komplement till frågorna:

”Det finns absolut ingen nedre gräns för hur svårt det är att ta betalt. Hela branschen är ett dåligt skämt”.

Medlemmarna uppskattar att medelvärdet på deras årsomsättning från det professionella bildskapandet är 295 900 kronor exklusive moms. Som frilansare och egenföretagare tillkommer även kostnader för att bedriva verksamhet. Bildskapare behöver en studio, försäkringar, semester, datorer, programvaror och arbetsmaterial vilket också ska täckas av inkomsten.

Då medellönen i Sverige ligger på 33 700 kronor i månaden före A-skatt, innebär det sammantaget att bildskapares inkomster ligger markant lägre än rikssnittet.

Kommentar: Den här yrkesgruppen bör naturligtvis ha högre inkomst, särskilt med tanke på att våra medlemmar är välutbildade och seniora i sitt yrke. Det blir svårt att driva ett företag med så här låga arvoden. Vi behöver se fler hållbara avtal där man som bildskapare kan leva på sin profession, inte bara knappt överleva, säger Sofia Jerneck förbundsdirektör Svenska Tecknare.

Vardagen består av förhandling

Som frilansare består en stor del av arbetet av förhandling om avtal och uppdrag. För Svenska Tecknares medlemmar är förhandling en ännu större del av vardagen då många anger att de har korta uppdrag. Den största andelen, 43 %, svarar att det vanligaste är att deras uppdrag varar i några veckor. 33 % säger att uppdragen varar i några timmar eller några dagar. 24 % har längre uppdrag som är flera månader eller upp till ett halvår.

Kommentar: När så många av bildskaparna har korta uppdrag är det viktigt för dem att veta hur de ska förhandla, att de har kunskap om upphovsrätt och känner till sina rättigheter, säger Sofia Jerneck förbundsdirektör Svenska Tecknare.

I hälften av fallen vill kunden förhandla

De vanligaste frågorna till Svenska Tecknares juridiska rådgivning handlar om avtal och att beställaren sätter ett pris och inte vill förhandla vidare. Enligt undersökningen uppger medlemmarna att det i vart fjärde fall inte finns något förhandlingsutrymme med kunderna.

Marknadsundersökningen ger också bilden av att det finns en benägenhet hos kunderna att förhandla kring pris. Drygt hälften av kreatörerna svarade i undersökningen att det vanligaste är att beställaren

ber dem sätta ett pris. 26 % svarade att det vanligaste är att kunden vill förhandla och att man gemensamt kommer fram till ett arvode.

Kommentar: Att flera av våra medlemmar uppger att det finns en vilja hos kunderna att förhandla om pris är positivt. Men en alternativ tolkning kan också vara att många känner sig nöjda vid alltför lite förhandling, säger Sofia Jerneck förbundsdirektör Svenska Tecknare.

Arbetstid i fokus

Det som visat sig vara i fokus för kreatörerna att förhandla om är arbetstiden. 55 % svarar i enkäten att de förhandlar om priset utifrån hur många timmar ett uppdrag tar. Det som också är viktigt att förhandla om för kreatörerna är upphovsrätten. 21 % anger att nyttjanderätt och spridning av verket är det viktigaste för dem att samtala om i samband med att arvode sätts.

Flera får inte betalt för återpublicering

När en bild levereras från kreatör till kund är det viktigt att komma överens om hur och när bilden ska användas. Ska den användas på en webbsida, i lokaltidning, i app eller bok? Hur länge eller hur ofta ska bilden nyttjas? Ska den förekomma vid ett tillfälle eller vid ett antal tillfällen under flera år? Hur många personer kommer att nås av bilden?

Det som kallas för återpubliceringsarvode är därför viktigt att beställare och kreatörer kommer överens om vid prisförhandling. Trots det visar enkätsvararen att över 40 % av medlemmarna, sällan eller lika ofta som sällan, lyckas förhandla till sig ett återpubliceringsarvode.

Bland frisvaren framkommer att en diskussion om användningsrätt sällan kommer upp vid förhandlingar:

”Allt fler kunder vill använda bilderna i flera sammanhang men vill helst slippa betala eller så är de oförstående inför att ökad användning kostar mer”.

”Frågan brukar inte dyka upp överhuvudtaget”.

Kommentar: Allmänt framstår kännedomen om själva möjligheten att förhandla till sig ett återpubliceringsarvode som låg. Det är något vi som organisation ska ta krafttag kring, säger Sofia Jerneck förbundsdirektör Svenska Tecknare.

Idéarbetet prioriteras inte

Idéarbetet kan ses som själva stommen och grunden i en kreatörs arbete, men rankas lågt i förhandlingarna. Att ta betalt för idéarbete kommer sist på listan bland de som bildskaparna sätter högst vid prisförhandling med kund. Endast 9 % uppger att idéarbetet prioriteras i samband med prissättning.

Kommentar: Idéarbetet är ju själva grunden i all konstnärlig och kreativ verksamhet. Utan idé, ingen färdig produkt. Här skulle man önska att flera beställare ser detta värde och har det i åtanke vid förhandlingar. Att lyfta idéarbetet kan även få betydelse för att öka respekten för kreatörernas yrkesprofessionlighet, säger Sofia Jerneck förbundsdirektör Svenska Tecknare.

Friköp allt vanligare

I och med samhällets ökade digitalisering har det blivit allt vanligare att kunder ber om friköp. Friköp av ett verk innebär att kreatören avsäger

sig upphovsrätten och att beställaren får fri användningsrätt. Svenska Tecknare rekommenderar bildskapare att ta 300–1000 % mer betalt för verk vid friköp.

Att ökad efterfrågan på friköp är en tydlig trend inom bild- och formbranschen framgår i enkätundersökningen. Mer än hälften av bildskaparna svarar att kunderna vill förhandla om friköp. Tyvärr är det få av kunderna som är villiga att betala för friköp. Enligt enkätsvaren uppfattar kreatörerna att 27 % av kunderna inte vill betala extra för fri nyttjanderätt. Bland frisvarsalternativen är det tydligt att det finns en frustration kring detta bland bildskaparna:

”De stora aktörerna vi jobbar för förutsätter fri användning och menar att det ingår i priset. Men eftersom betalningen är rätt låg med tanke på det arbete som vi utför så blir det ju inte så i praktiken”.

”Beror på kunden, men i regel är det tack och ta emot vad som bjuds med mössan i handen”.

”Kunden vet inte vad friköp eller fri användningsrätt innebär även om det förklaras tydligt i avtalet”.

Kommentar: Det är svårt att prissätta och överblicka hur mycket verken kommer att användas av kunden och i vilka sammanhang, inte minst i den snabbt växande digitala miljön. Men vi tror att en hållbar marknad med schyssta villkor är något som alla tjänar på, både beställare och kreatörer, säger Sofia Jerneck förbundsdirektör Svenska Tecknare.

Bildens värde.

Grafisk form: Martin Frostner Studio
Foto/Sofia Jerneck: Adrian Ulander